

ISSN 2181-9238

GOLDEN SCRIPTS

OLTIN BITIGLAR

2021 Vol. 3

www.navoiy-uni.uz
www.goldenscripts.navoiy-uni.uz

ISSN 2181-9238

GOLDEN SCRIPTS

OLTIN BITIGLAR

2021 Vol. 3

www.navoiy-uni.uz
www.goldenscripts.navoiy-uni.uz

BOSH MUHARRIR

Shuhrat Sirojiddinov

**BOSH MUHARRIR
O'RINBOSARI**

Karomat Mullaxo'jayeva (o'zbek)

Qosimjon Ma'murov (ingliz)

MAS'UL KOTIB

Ilyos Ismoilov

TAHRIR HAYATI

Zaynobiddin Abdirashidov

Karl Rayxl (Germaniya)

Seyhan Tanju (Turkiya)

Kamol Abdulla (Ozarbayjon)

Vahit Turk (Turkiya)

Isa Xabibeyli (Ozarbayjon)

Benedek Peri (Vengriya)

Teymur Kerimli (Ozarbayjon)

Eunkyung Oh (Koreya)

Mark Toutant (AQSh)

Boqijon To'xliyev

Qosimjon Sodiqov

Nurboy Jabborov

G'aybulla Boboyorov

Vali Savash (Turkiya)

Kimura Satoru (Yaponiya)

Hamidulla Dadaboyev

Aftondil Erkinov

Rashid Zohidov

Baxtiyor Abdushukurov

Almaz Ulvi (Ozarbayjon)

Dilnavoz Yusupova

Qo'ldosh Pardayev

Elchin Ibrohimov (Ozarbayjon)

Nodirbek Jo'raqo'ziyev

MUNDARIJA**Nurboy Jabborov**

"Firdavs ul-iqbol" – Ogahiyning badiiy-tarixiy nasrdagi ilk tajribasi 4

Husniddin Eshonqulov**Dilorom Sodiqova**

Muslihabegim Miskin – XIX asr Buxoro adabiy muhitining iste'dodli zullisonayn shoirasi 25

Dilnoza Jumayeva

"Yusuf va Zulayxo" dostonlaridagi obrazlar tizimi 43

Bahriddin Umurzoqov

Aliy Safiy Hiraviy qalamiga mansub yangi qo'lyozmalar va Toshkent qo'lyozma fondlarida mavjud asarlari 67

Furqat To'xtamuratov

Muhsiniy she'riyati: asliyat va nashr qiyosi 80

Shermuhammad Amonov

Ahmad Tabibiyning turkiy tildagi ruboiylari 95

Ahmad Tabibiyning turkiy tildagi ruboiylari

Shermuhammad Amonov¹

Abstrakt

Ahmad Tabibiy mumtoz ijodkorlar an'analarini davom ettirib, deyarli barcha janrlarda ijod qilgan. Hatto uning ijodida boshqa shoirlar ijodida kuzatilmaydigan o'ziga xos janr namunalari bor. Bu lirik asarlar asosan shoirning "Munisu-l-ushshoq" va "Hayrat ul-ushshoq" devonlarida jamlangan.

Ahmad Tabibiy asarlaridan ayrim namunalari o'tgan asrda chop ettirilgan. Ularning soni juda oz. Ta'kidlash lozimki, shoir lirik asarlari, umuman, uning butun boshli adabiy merosi tadqiq etilgani, ularning joriy imlodagi tabdillari amalga oshirilgani yo'q.

Ushbu maqolada Ahmad Tabibiyning turkiy tildagi ruboiylari manbalari, matni va ularning tabdili ilk bor berildi.

Kalit so'zlar: Ahmad Tabibiy, shoir, devon, "Munisu-l-ushshoq", "Hayratu-l-oshiqin", janr, ruboiy, matn.

Kirish

Ahmad Tabibiy ijodida ruboiy alohida o'ringa ega. Chunki shoir devonlarida ruboiy janriga mansub asarlar salmoqli o'rinni egallaydi. Shuningdek, Tabibiy ruboiylari shoir adabiy-estetik qarashlarining eng mukammal shakllaridan hisoblanadi. Zero, shoir lirik merosining salmoqli qismi ruboiylar hissasiga to'g'ri keladi.

Ahmad Tabibiy lirik asarlari jamlangan shoirning turkiy devonlaridan biri - "Munisu-l-ushshoq"dir. Ushbu manbaning mukammal qo'lyozmalari O'zbekiston Fanlar akademiyasining Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida 3461, 6226, 8949-raqamlari bilan saqlanadi. Bundan tashqari, fondida shoirning turkiy tildagi lirik asarlari mavjud yana bir devoni bo'lib, bu 3460-raqamli qo'lyozma manbadir. Bu manba Tabibiyning

---

¹ Amonov Shermuhammad Normurotovich - filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

E-pochta:

ORCID ID:

Iqtibos uchun: Amonov, Sh. N. 2021. "Ahmad Tabibiyning turkiy tildagi ruboiylari". *Oltin bitiglar* 3: 95-113.

“Hayratu-l-ushshoq” devonidir. Bundan tashqari, Ahmad Tabibiy lirik asarlaridan tarkib topgan ko‘plab manbalarni fondda uchratish mumkin. Masalan, 654, 1122, 1123, 1124, 1148, 1159 kabi manbalar faqat Tabibiy lirik asarlaridan tarkib topgan. Bundan tashqari 20dan ortiq bayozlarda shoir lirik asarlaridan namunalar uchraydi. Ular shoirning ayrim asarlari jamlangani bilan yoki Tabibiy qalamiga mansub bir necha janrli lirik asarlardan namuna xarakteridagi manbalardir. Biroq yuqorida nomlari qayd etilgan manbalar (3461, 6226, 3460) shoir devonlarining to‘liq, mukammal nusxalari hisoblanadi. Shuningdek, fondda “Munisu-l-ushshoq” va “Hayratu-l-ushshoq” devoni jamlangan yana bir manba bo‘lib, u 8989-raqamli toshbosma manba hisoblanadi.

Ta’kidlanganidek, shoir “Munisu-l-ushshoq” devonining ikki qo‘lyozma nusxasi mavjud. Uning biri 3461 inventar, ikkinchisi esa 6226-raqami ostida saqlanadi. Ta’kidlash lozimki, bu ikki manba orasidan 6226-raqamlisi o‘ta tartibli, muqovalar unvonlangan holda, alohida jadvallar asosida, lirik asarlar qizil siyohda sarlavhalanib, chiroyli husnixat bilan ko‘chirilganidan, uni mukammal nusxa sifatida ko‘rsatish mumkin. Biroq bu ikki manba o‘zaro qiyosiy tahlil etilganda, ular orasida har jihatdan farqli xususiyatlar mavjudligi ayon bo‘ladi. Mulohazalarimiz shoir ruboiylari haqida bo‘lgani bois, boshqa masalalarga ortiqcha to‘xtalmasdan, e’tiborimizni ruboiylar haqidagi ma’lumotlarga qaratamiz. 6226-raqamli manbaning 233^a-sahifasidan “ruboiyoti Tabibiy” (Tabibiy ruboiylari) boshlanadi. Bu manbadagi ruboiylarning soni 143 tani tashkil etadi. Aslida ushbu devondagi ruboiylar soni 144 tani tashkil etadi. Ya’ni 3461-raqamli qo‘lyozmadagi bir ruboiy devonning boshqa nusxalarida uchramaydi.

6226-raqamli manbadagi ruboiylar qizil siyohda raqamlangan bo‘lib, ular qo‘lyozmaning 245^a-sahifasida tugaydi.

“Munisu-l-ushshoq” devonining 3460-raqamli nusxasida esa ruoiylar soni 202 tani tashkil etadi. Qo‘lyozmada 201 ta ruboiy raqamlangan holda ketma-ket keltiriladi. Bitta ruboiy hoshiyada ko‘chirilgani bois raqamlanmay ketilgan. Bu manbadagi ruboiylar soni 8989-raqamli toshbosma varianti bilan bir xil, ya’ni “Hayratu-l-ushshoq”ning toshbosma variantida ham 202 ta ruboiy raqamlangan holda bosilgan.

“Munisu-l-ushshoq” devonining 8989 inventar raqamli toshbosma variantini kuzatsak, unda ruboiylar soni 142 tani tashkil etadi. Ayon bo‘ladiki, ushbu toshbosma “Munisu-l-ushshoq” devonining 6226-raqamli nusxasi asosida bosilgan. Bu

esa 6226-raqamli manba devonning mukammal nusxasi degan yuqoridagi taxminimizni asoslaydi.

Yuqorida ta'kidlanganidek, fondagi ayrim to'plamlar faqat Tabibiy lirik asarlaridan tarkib topgan. Ana shunday qimmatli to'plamlardan biri fondagi 1122-raqamli bayozdir. Ushbu manbada shoirning qasida, munojot, g'azal, tuyuq, fard, chiston, qit'a, musaddas, musamman janrida yozilgan lirik asarlari qatorida Tabibiyning 102 ta ruboiysi kiritilgan. Ahamiyatlisi ushbu ruboiylarning aksariyati, yuqorida nomlari qayd etilgan devonlarda uchramaydi.

Ahmad Tabibiy asarlaridan ayrim namunalar o'tgan asrda chop ettirilgan. Ularning adadi barmoq bilan sanarli darajada oz. Yana ham aniqroq aytadigan bo'lsak, Tabibiyning hozircha bizga ma'lum bo'lgan, 400 ga yaqin turkiy tildagi ruboiylaridan 20 ga yaqini nashr etilgan [Табибий 1968]. Ta'kidlash lozimki, shoir lirik asarlari, umuman, uning butun boshli adabiy merosi tabdil etilgani yo'q. Zero, shoiridan boy adabiy meros yetib kelgan bo'lsada, ilmiy jamoatchilik undan bebahra qolayotir. Yuqorida ta'kidlanganidek, shoir ijodida ruboiylar salmoqli o'rin egallaydi. Quyida "Munis ulushshoq" devonidagi ruboiylarning asliyat va tabdilidan namunalar keltirdik.

رباعیات طیبی

Ruboiyoti Tabibiy

(1)

حمد اولسون انگاکى بار قدير يكتا
قيلدى اكي حرفدين جهاننى پيدا
نى اوشبو كهانكى اون سکز مينگ عالم
بيل دوزخ جنت انس جن ارض سما

*Hamd o'lsun ongaki bor qodiri yakto,
Qildi ikki harfdin jahonni paydo,
Ne ushbu jahonki o'n sakkiz ming olam,
Bil do'zaxi jannat, insu jin, arzi samo.*

(2)

حمد اولسون انگاکى لایق ارض سما
اولغى نى ممنونى ایرور شاه گدا
بیر کیمسگا دهر ایچرا قیلایب حسن عطا
بیر کیمسنی قیلدی انگازار شیدا

*Hamd o'lsun ongaki loyiq arzi samo,
O'lg'ay ne mamnuni erur shohi gado,
Bir kimsaga dahr ichra qilib husn ato,
Bir kimsani qildi anga zori shaydo.*

(3)

حمدینگه تیلیمنی دایم ایتهکیل گویا
شکرینگه دلیمنی مایل ایت صنع مسا
صبریمنی فزون ایله بیروور چاغی بلا
تقدیرینگا حاصل ایت ضمیریمدا رضا

*Hamdingg'a tilimni doim etgil go'yo,
Shukringg'a dilimni moyil et subhi maso,
Sabrimni fuzun ayla berur chog'i balo,
Taqdiringa hosil et, zamirimda rizo.*

(4)

درداکی س پهروون قیلیب جور جفا
اولشوخن ایتی من محزوننی صبا
بو نوعکی دایم چکارام رنج و عنا
خلق ایلاماگای ایردی منی کاش خدا

*Dardoki, sipehri dun qilib javri jafu,
Ul sho'xdin itti man mahzunni sabo,
Bu nav'ki, doim chekaram ranju ano,
Xalq aylamagay erdi mani kosh Xudo.*

(5)

تا قیلدی عتاب قهر جانانه منگا
درد اولدی انیس غصه همخانه منگا
قیلغاندا نظر حال پریشانیم نی
تانگ قالغوسیدور عاقل دیوانه منگا

*To qildi itobu qahr jonona manga,
Dard o'ldi anisu g'ussai hamxona manga,
Qilg'onda nazar holi parishonim ne,
Tong qolg'usidur oqilu devona manga.*

(6)

کیل بیر کچه رحم ایلابان ای یار منگا

كيم فرقتينگ اجرا كوب آزار منگا
لعلينگ هوسيدين اولگالي يتميشمن
احسان انى بير يول ايله زينهار منگا

*Kel bir kecha rahm aylabon ey yor mango,
Kim furqating ichra ko'b ozor mango,
La'ling havasidin o'lgali yetmishmen,
Ehson oni bir yo'l ayla zinhor mango.*

(7)

تاكى اوتوراي عمر پریشانليغدا
دیلدار جمال ساری حیراتليغدا
حجران غم رنج بيرله گریاتليغدا
محزون غمگین حم بغرقانليغدا

*Tokay o'tur-ey umr, parishonlig'da,
Dildor jamoli sori hayronlig'da,
Hijron g'ami ranji birla giryonlig'da,
Mahzunu g'amgin ham bag'riqonlig'da.*

(8)

فريادكى چرخ كوب جفا قیلدى منگا
دلدار نه بير لحظه وفا قیلدى منگا
القسه بويكى محنت غم اجرا
جان ايله دلفگار يا قیلدى منگا

*Faryodki, charx ko'b jafu qildi manga,
Dildor na bir lahza vafu qildi manga,
Alqissa bu iki mehnati g'am ichra,
Jon ila dilfigor yo qildi manga.*

(9)

کیلدی همول آشوب جهان بزمیم ارا
حسنینی بو تون قیلدی عیان بزمیم ارا
آداب ايله اظهار تکلم قیلغاچ
یتدی طرب و فیض جنان بزمیم ارا

*Keldi hamul oshubi jahon bazmim aro,
Husnini bu tun qildi ayon bazmim aro,
Odob ila izhori takallum qilg'och,
Yetdi tarabu fayzi chunon bazmim aro.*

(10)

يوز ييل اگر اوت اچره بولور مهل منگا
هر نوع ياقار اوت داغي بار سهل منگا
قويغيل بو صفت اوتتيكي دوزخدين هم
بولغوسي بتر صحبت نا اهل منگا

*Yuz yil agar o't ichra bo'lur mahl manga,
Har nav' yoqar o't dog'i bori sahl manga,
Qo'yg'il bu sifat o'tniki do'zaxdin ham,
Bo'lg'usi batar suhbati noahl manga.*

(11)

گرچی منگا ايش ايلامک عصيان يا رب
چو شان سنگا ليک بحر غفران يا رب
بارور چاغی صحراهی عدم ساريغه
لطف ايلابان ايت همراهيم ايمان يا رب

*Garchi manga ish aylamak isyon, yo Rab,
Chu sha'n sanga lek bahri g'ufyon, yo Rab,
Borur chog'i sahrohi, ey adam sorig'a,
Lutfaylabon et hamrohim iymon, yo Rab.*

(12)

تونکون قیلبیان یوروق تفکر یا رب
باطل ساری ایلاگوم تصور یا رب
بو حالیمه بیر امدی تغیر یا رب
تا حاصل ایتای عجز تکثور یا رب

*Tun-kun qilibon yo'riq tafakkur, yo Rab,
Botil sori aylagum tasavvur, yo Rab,
Bu holima ber emdi tag'ayyur, yo Rab,
To hosil etay ajzu takassur, yo Rab.*

(13)

تاکی یوراین هجر ارا فریاد ایلب
کیل ککلیمه امدی خاطریم شاد ایلب
توتغیل منگا اوز ایلکینگ ایله بیر ساغر
کونگومنی الم قیدیدين آزاد ایلب

Tokay yurayin hajr aro faryod aylab,

*Kel kulbama emdi xotirim shod aylab,
Tutg'il manga o'z ilking ila bir sog'ar,
Ko'nglumni alam qaydidin ozod aylab.*

(14)

لطفینگنی منگا ایلا فراوان یا رب
کیم ایشیم ایرور مدام عصیان یا رب
گرچی منگا جرمین قوتولماق مشکل
لکین سنگا باردور اسرو آسان یا رب

*Lutfingni manga ayla farovon, yo Rab,
Kim ishim erur mudom isyon, yo Rab,
Garchi manga jurmdin qutulmoq mushkul,
Lekin Sanga bordur asru oson, yo Rab.*

(15)

شوق اوتیغه کونگنوم ایلا سوزان یا رب
دایم کوزوم ایت عشق ارا گریان یا رب
بارورده عدم ساریغه لطفینگ بیله قیل
همراه منگا گوهر ایمان یا رب

*Shavq o'tig'a ko'nglum ayla so'zon, yo Rab,
Doim ko'zum et ishq aro giryon, yo Rab,
Borurda adam sorig'a lutfing bila qil
Hamroh manga gavhari iymon, yo Rab.*

(16)

تا کیم منگا ایش جرم ارادور یا رب
کونگنوم گا فجور مدعادور یا رب
قیل امدی طبییی غه کرم جام فنا
کیم مقصد آنگا جام فنادور یا رب

*Tokim manga ish jurmarodur, yo Rab,
Ko'nglumga fujur muddaodur, yo Rab,
Qil emdi Tabibiyg'a karam jomi fano,
Kim maqsad onga jomi fanodur, yo Rab.*

(17)

تا ارض قرار چرخ سایر یا رب
تا عالم چرخ آنده ظاهر یا رب
شاهیمنی قیلیب دولت عمرینی فزون

خوشنود آنگا قیل همیشه خاطر یا رب

*To arz qaror charx soyir, yo Rab,
To olami charx onda zohir, yo Rab,
Shohimni qilib davlati umrini fuzun,
Xushnud anga qil hamisha xotir, yo Rab.*

(18)

کیلگیلکی باقیب یولینگ اوزه روز شب
تینمای توکادور کوزلاریم اسرو کوکب
عشاقغه توز مهر وفا رسمینکیم
دلبرغه جفاو جور ایرماس

*Kelgilki, boqib yo'ling uza ro'zi shab,
Tinmay to'kadur ko'zlarim asru kavkab,
Ushshoqq'a tuz mehru vafo rasminkim,
Dilbarg'a jafovu javr ermas ansab.*

(19)

بولمیش مانگا ایش روز شب عصیان یا رب
ایتمی دمی طاعت ساری جولان یا رب
ایمدی چو بولور حشردا حالیم مشکل
بو موشکولیم ایت لطف ایلا آسان یا رب

*Bo'lmish manga ish ro'zi shab isyon, yo Rab,
Etmay dame toat sori javlon, yo Rab,
Emdi chu bo'lur Hashrda holim mushkul,
Bu mushkulim et lutf ila oson, yo Rab.*

(20)

یا رب من محزننی دلین شادان ایت
هر مشکل ایشیم لطفینگ ایله آسان ایت
لوظفینگه ایسه مناسب جرم اهلی
من خسته غه کوبدین کوب آنی احسان ایت

*Yo Rab, man mahzunni dilin shodon et,
Har mushkul ishim lutfing ila oson et,
Lutfingga esa munosib jurm ahli,
Man xastag'a ko'pdin ko'p oni ehson et.*

(21)

لايقدر همول ذاتيغه نعت صلوات
كيم سنتي كلميشدور آنينگ فوز نجات
يا رب منگا هم شفاعتن ايلا نصيب
بيرردا بولور اول كوني كيم جمع عमत

*Loyiqdur hamul zotig'a na'tu salavot,
Kim sunnati kelmishdur oning favzi najot,
Yo Rab, manga ham shafotain ayla nasib,
Berarda bo'lur ul kunikim jam'omot.*

(22)

اشوخ منگا دمى كرم اظهار ايت
كليمغه كيليب بهشتديك گلزار ايت
گر استار ايسانگ تنگريدن عمر جاويد
عشاقغه ترك ستم آزار ايت

*Ey sho'x, manga dame karam izhor et,
Kulbamg'a kelib behishtdek gulzor et,
Gar istar esang Tangridin umri jovid,
Ushshoqg'a tarki sitamu ozor et.*

(23)

من خستني غم كمنديدن آزاد ايت
يعنى كى وصالينگ اجرا كونگلوم شاد ايت
بولدوم ستمينگ تيشسيدن كونگلوم خراب
لطفينگ بيله بير زمان آنى آباد ايت

*Man xastani g'am kamandidin ozod et,
Ya'niki visoling ichra ko'nglum shod et,
Bo'ldum sitaming teshasidin ko'nglum xarob,
Lutfing bila bir zamon oni obod et.*

(24)

بولدى منگا تا عالم ارا جاتنان دوست
دور ايلادى كاميمچه بولوب دوران دوست
اي دل نچه مشكلدا ايسنك غم يماكيم
گر اهل ايسه بولغوسى دورور اسان دوست

*Bo'ldi manga to olamaro jonon do'st,
Davr ayladi komimcha bo'lub davron do'st,
Ey dil necha mushkulda esang g'am yemakim,*

Gar ahl esa bo'lg'usidurur oson do'st.

(25)

گر اوزنى جهاندا کامران بولدى توت
كونگلىنگ شب روز شادمان بولدى توت
يتگچ اجل ايلاب همه اشياغا وداع
جيسمينگ قرا توفرا قدا نهان بولدى توت

*Gar o'zni jahonda komron bo'ldi tut,
Ko'ngling shab ro'z shodmon bo'ldi tut,
Yetgach ajal aylab hama ashyog'a vado',
Jisming qaro tufroqda nihon bo'ldi tut.*

(26)

عشق اجرا اوزونگ قیلما گرفتار عبث
جانینگنى اوت اوزه سالمه زنهار عبث
چون شوخلار ایچرا یوق وفا آثاری
بس غمدا اوزونگ ایلامه بیمار عبث

*Ishq ichra o'zung qilma giriftor abas,
Joningni o't uza solma zinhor abas,
Chun sho'xlar ichra yo'q vafu osori,
Bas g'amda o'zung aylama bemor abas.*

(27)

ای درگهینگا اهل جهان دور محتاج
الطافینگا پیدا و نهاندور محتاج
مندیک بیرى محتاجراق ایرمس اسلا
گرچی سنگا بغایات ساندور محتاج

*Ey dargahingga ahli jahondur muhtoj,
Altofingga paydou nihondur muhtoj,
Mandek biri muhtojroq ermas aslo,
Garchi senga bag'oyatsondur muhtoj.*

(28)

تا بولدى منگا سخن چاغی جانان کچ
ایلاندى منى کا ميم ايله دوران کچ
يالغان ایرور آلیدا منینگ راست سوزیم
چندور دیسه گر مدعی نادان کچ

*To bo'ldi manga suxan chog'i jonon kaj,
Aylandi mani komim ila davron kaj,
Yolg'on erur ollida mening rost so'zim,
Chindur desa gar mudda'iy nodon kaj.*

(29)

ای لطفینگا عالم ایلی یکسر محتاج
احسانینگا هم جو مله پیغمبر محتاج
البتّه بولور حاجت محصول روا
اخلاص ایله یوز اورسه سنگا هر محتاج

*Ey lutfinga olam eli yaksar muhtoj,
Ehsoninga ham jumla payg'ambar muhtoj,
Albatta bo'lur hojati mahsuli ravo,
Ixlos ila yuz urisa sanga har muhtoj.*

(30)

صبریمنی چه ره نمایان قلغاچ
هوشیم یوق اولور قدنی خرامان قیلغاچ
بولغوسی غم ایچرا خاطریم آشوفته
کیسوسینی یوز اوزره پریشان قیلغاچ

*Sabrimni chehra namoyon qilg'och,
Hushim yo'q o'lur qadni xiromon qilg'och,
Bo'lg'usi g'am ichra xotirim oshufta,
Gesusini yuz uzra parishon qilg'och.*

(31)

ساقی مینی توت بزم ارا ایستر قدح
کیم یخشیدور ایچسه عاشق زار قدح
بو دم کی منی غم سپاهی اولتوردور
توتغای منگه حرکیم ایسه غمخوار قدح

*Soqiy, mayni tut, bazm aro istar qadah,
Kim yaxshidur, ichsa oshiqi zor qadah,
Bu damki, mani g'am sipahi o'lturadur,
Tutg'ay manga har kim esa g'amxor qadah.*

(32)

توتغیل منگا ای ساقی غمخوار قدح
کیم ایچمک هوس کونگومه بسیار قدح

هر بزم ارا من خستغه گر توشسه کوزونگ
توتماقنى دريغ ايلاما زينهار قدح

*Tutg'il manga, ey soqiy, g'amxor qadah,
Kim ichmak havas ko'ngluma, bisyor qadah,
Har bazm aro man xastag'a gar tushsa ko'zung,
Tutmoqni darig' aylama, zinhor qadah.*

(33)

گر بولسه جفا قيلوردا دلبر گوستاخ
عشاق ايما س وفادا يکسر گوستاخ
صبر و تحمل پشه کيم بولماغوچه
کام آلماغوسيدور عشق ارا هر گوستاخ

*Gar bo'lsa jaf qilurda dilbar gustox,
Ushshoq emas vafoda yaksar gustox,
Kim bo'lmag'ucha sabru tahammul pesh,
Kom olmag'usidur ishq aro har gustox.*

(34)

تا دهر ارا طبل حوسن چالدينگ اي شوخ
ايشقینگ اولمين باشيما سالدينگ اي شوخ
القصة قيليب جور جفا بحد سان
عشق اجرا منى قانيمه قالدینگ اي شوخ

*To dahr aro tabli husn cholding, ey sho'x,
Ishqing o'lmayin boshima solding, ey sho'x,
Alqissa, qilib javru jaf behaddi son,
Ishq ichra mani qonima qolding, ey sho'x.*

(35)

مونداغكى قيليب اشينگنى حيله اي شوخ
انى اوزونگا ايت وصيله اي شوخ
خرقه ارا بير کون اولماگينگنى فکر ايت
غصه چکيبان نيچوک کى بويله اي شوخ

*Mundog'ki qilib ishingni hiyla, ey sho'x,
Oni o'zungga et vasiyla, ey sho'x,
Xirqa aro bir kun o'lmagingni fikr et,
G'ussa chekibon nechukki bo'yla, ey sho'x.*

(36)

ای عاجز اولوب چوگونه ذاتینگه خرد
وصفینگ عقلا تیلیده دیماک کا نی حد
سامعسن آنکا هر کیشیکیم دیر ایسه اول
دیر ایچرا صنم یاکی حرم ایچرا صمد

*Ey ojiz o'lub chugunai zotingg'a xirad,
Vasfing uqalo tilida demakka ne had,
Some'san onga har kishikim der esa ul,
Dayr ichra sanam yoki haram ichra samad.*

(37)

ای دلیر غلمان نسب و حور نژاد
کیمگا قیلورم عشق ارا ایلکینگدن داد
کیم فرقتینگ ایچرا ایلابان من زارنی
اغیارنی وصلینگ میدین قیلدینگ شاد

*Ey dilbar, g'ilmon nasabu hur najod,
Kimga qiluram ishq aro ilkingdin dod,
Kim furqating ichra aylabon man zorni,
Ag'yorni vasling mayidan qilding shod.*

(38)

هجرینگدا چکیب تاکی آه و فریاد
زهری ستمینگ ایچگلی بولدیم معتاد
ایلاب منی ایمدی درد غمدن آزاد
ای شوخ وصالینگ ارا بیر تون قیل شاد

*Hajringda chekib toki ohu faryod,
Zahri sitaming ichgali bo'ldim mu'tod,
Aylabmani emdi dardu g'amdin ozod,
Ey sho'x, visoling aro bir tun qil shod.*

(39)

وه قیلمادی بیر دم منی جانانیم شاد
بیر بوسه بیله ایلمادی جانیم شاد
روشن قیللیان تیره تونیم ایلامادی
آچیب یوزینی اول مهتابانیم شاد

*Vah qilmadi bir dam mani jononim shod,
Bir bo'sa bila aylamadi jonim shod,*

*Ravshan qilibon tiyra tunim aylamadi,
Ochib yuzini ul mahtobonim shod.*

(40)

مینی بیلا دور عاشق مستانه لزیز
انداقکی چراغ اوتینی پروانه لزیز
محنتتی بیلور رند اهلی انداق راحت
کیم طفل تاشین بیلگوسی دیوانه لزیز

*Mayni biladur oshiqi mastona laziz,
Andoqki chirog' o'tini parvona laziz,
Mehnatni bilur rind ahli andoq rohat,
Kim tiftl toshin bilgusi devona laziz.*

(41)

ای لعل لبینگ قند ایله شکردن لزیز
نی قند شکرکی آب کوثر دین لزیز
عالم ارا شیرین کوب لکین یوقدور
توتغان منگاسن لطف ایله ساغر لزیز

*Ey la'li labing qand ila shakkardin laziz,
Ne qandu shakkarki obi Kavardin laziz,
Olam aro shirin ko'b, lekin yo'qdur
Tutg'on manga san lutf ila sog'ardin laziz.*

(42)

غم بیتکالی آلمسم قولیمه گر کاغز
کوز یاشیم آقیب بولغوسی دور تر کاغز
ایمدی آنی جان صفحسیغه یار غوتادور
کیم لایق ایماس آنینگ اوچون هر کاغز

*G'am bitkali olsam qo'lima gar kog'az,
Ko'z yoshim oqib bo'lg'usidur tar kog'az,
Emdi oni jon safhasig'a yorg'utadur,
Kim loyiq emas oning uchun har kog'az.*

(43)

کیلتور منگا ای ساقی خوشکو ساغر
کیم مقصدیم اولدی نوش خوشبو ساغر
من تولکونی شیر قیل بیریب ساغر کیم

شیر اولغوسیدور گر ایچسه تولکو ساغر

*Keltur manga ey soqiy, xushku sog'ar,
Kim maqsadim o'ldi no'sh, xushbu sog'ar,
Man tulkuni sher qil, berib sog'arkim,
Sher o'lg'usidur, gar ichsa tulku sog'ar.*

(44)

کیلسه ایدی لطف ایلبان ایام بهار
کلیمگا آچیب نگار گلگون ساغر
قالمس ایدی کونگلوم ارا ارمان زره
نوش ایتساک ایکاو چمندا جام سر شار

*Kelsa edi lutf aylabon ayyomi bahor,
Kulbamga ochib nigor gulgun sog'ar,
Qolmas edi ko'nglum aro armon zarra,
No'sh etsak ikkov chamanda jomi sar shor.*

(45)

جان ایله دلیم اسیر هجراندورلر
هم کون بکون احوال پریشاندورلر
بیر بوسه بیله الرنی خوشنود ایتکیم
عشقینگ ارا مستحق احساندورلر

*Jon ila dilim asiri hijrondurlar,
Ham kun bakun ahvol parishondurlar,
Bir bo'sa bila alarni xushnud etkim,
Ishqing aro mustahiqi ehsondurlar.*

(46)

قیلغان من آشفته بو دلبرلردور
جانیمنی یاقرغه نازپروردور
شام ایله صباح ایلگن حالیمنی خراب
جلاد ستمکار سمنبرلردور

*Qilg'on mani oshufta bu dilbarlardur,
Jonimni yoqarg'a nozparvarlardur,
Shom ila saboh aylagan holimni xarob,
Jallodi sitamkor sumanbarlardur.*

(47)

خاطر منگه دوران غمیدین محزوندور

دلدار جفاسیدین یاشیم گلگوندور
بو ایشگه سبب نی گردش گردوندور
تقدیر قضای خالق بچوندور

*Xotir manga davron g'amidan mahzundur,
Dildor jafosidin yoshim gulgundur,
Bu ishga sabab ne gardishi gardundur,
Taqdiri qazoi Xoliqi bechundur.*

(48)

اولدمکی می عشقغه جام ایلدیلر
غم نوردسی بيله تلخکام ایلدیلر
یوق یوقکی جهان غملرینی سر تا پا
جمع ایلبان آنکه عشق نام ایلدیلر

*Uldamki mayi ishq'a jom ayladilar,
G'am durdasi bila talxkom ayladilar,
Yo'q yo'qki jahon g'amlarini sar to po
Jam' aylabon anga "ishq" nom ayladilar.*

(49)

هر کیمسه کی الیده حبیب یوقنور
تانگ یوقکیم آنینگ صبر شیکیی یوقنور
کیم دردی فر اقعغه بجز وصل نیگار
قیلغوچی معالجه طیبیی یوقنور

*Har kimsaki ollida habibi yo'qdur,
Tong yo'qkim oning sabri shikebi yo'qdur,
Kim dardi firoqq'a bajuz vasli nigor
Qilg'uchi muolaja Tabibi yo'qdur.*

(50)

فیلمس منگه رحم اول مهی خونکام هنوز
یوقنور منگه گر هجریده آرام هنوز
شاد ایتمک اوچون دمی بو خسته کونگلوم
نوش ایتمدی بزمیم آرا بیر جام هنوز

*Qilmas manga rahm ul mahi xudkom hanuz,
Yo'qdur manga gar hajrida orom hanuz,
Shod etmak uchun dame bu xasta ko'nglum
No'sh etmadi bazmim aro bir jom hanuz.*

Adabiyotlar

- Bobojon, Tarroh-Xodim. 2011. *Xorazm shoir va navozandalari*. Toshkent: Tafakkur qanoti.
- Laffasiy. *Tazkira*. Qo'lyozma. O'zRFASHI, №9494.
- Laffasiy. *Tazkira*. Qo'lyozma. O'zRFASHI, №11499.
- Laffasiy. 1992. *Tazkirayi shuaro*. Urganch: Xorazm.
- Qosimov, Begali. 1983. *Izlay-izlay topganim*. Toshkent: Adabiyot va san'at.
- Qosimov, Begali va boshq. 2004. *Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti*. Toshkent: Ma'naviyat.
- Tabibiy, Ahmad. 1968. *Tanlangan asarlar*. Toshkent: G'.G'ulom nomidagi badiiy adabiyot nashryoti.
- Tabibiy, Ahmad. *Bayoz. G'azaliyoti Tabibiy. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №243.
- Tabibiy, Ahmad. *Devon*. Toshbosma, O'zRFASHI, №8949.
- Tabibiy, Ahmad. *Hayratu-l-oshiqin. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №3460.
- Tabibiy, Ahmad. *Mazharu-l-ishtiyoq. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №7083.
- Tabibiy, Ahmad. *Mir'otu-l-ishq. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №928.
- Tabibiy, Ahmad. *Munisu-l-ushshoq. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №3460.
- Tabibiy, Ahmad. *Muxammasoti majmuat ush-shuaroyi Feruzshohiy. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №1134.
- Tabibiy, Ahmad. *Tazkira. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №1152, №5018.
- Tabibiy, Ahmad. *Vomiq va Azro. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №1243.
- Yusupov, Yunus. 1967. *Xorazm shoirlari*. Toshkent.
- G'anixujaev, Fatxulla. 1978. *Ahmad Tabibiy*. Toshkent: Fan.

Ahmad Tabibi's rubai in Turkish

Shermuhammad Amonov¹

Abstract

Akhmad Tabibi continues the tradition of classical artists, creating in almost all genres. He even has his own genre, which is not found in other poets. These lyrical works are mainly collected in the poet's "Munisu-l-ushshak" and "Hayratu-l-ushshak".

Some examples of Akhmad Tabibi's works have been published in the last century. Their number is very small. It should be noted that the poet's lyrical works, in general, his entire literary heritage has not been studied, and their translations into the current spelling have not been carried out.

In this article, the sources, text and translations of Akhmad Tabibi's rubai in Turkish were given for the first time.

Key words: : Akhmad Tabibi, poet, divan, "Munisu-l-ushshak", "Khayratu-l-ushshak", genre, rubai, text.

References

- Bobojon, Tarroh-Xodim. 2011. *Xorazm shoir va navozandalari*. Toshkent: Tafakkur qanoti.
- Laffasiy. *Tazkira*. Qo'lyozma. O'zRFASHI, №9494.
- Laffasiy. *Tazkira*. Qo'lyozma. O'zRFASHI, №11499.
- Laffasiy. 1992. *Tazkirayi shuaro*. Urganch: Xorazm.
- Qosimov, Begali. 1983. *Izlay-izlay topganim*. Toshkent: Adabiyot va san'at.
- Qosimov, Begali va boshq. 2004. *Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti*. Toshkent: Ma'naviyat.
- Tabibiy, Ahmad. 1968. *Tanlangan asarlar*. Toshkent: G'.G'ulom nomidagi badiiy adabiyot nashryoti.
- Tabibiy, Ahmad. *Bayoz. G'azaliyoti Tabibiy. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №243.
- Tabibiy, Ahmad. *Devon*. Toshbosma, O'zRFASHI, №8949.
- Tabibiy, Ahmad. *Hayratu-l-oshiqin. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №3460.
- Tabibiy, Ahmad. *Mazharu-l-ishtiyoq. Qo'lyozma*. O'zRFASHI, №7083.

---

¹ *Shermuhammad N. Amonov* – Doktor of Philology, dotsent, University of Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoi.

E-pochta:

ORCID ID:

Iqtibos uchun: Amonov, Sh. N. 2021. "Ahmad Tabibi's rubai in Turkish". *Golden scripts* 3: 95–113.